

УДК 811.111'1:821(73)

Лещенко Г. А.¹, Распутько О. Ю.²

¹ канд. філол. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. ГФ-311м НУ «Запорізька політехніка»

КОНЦЕПТ «МРІЯ» У ТВОРІ Ф. ФІЦДЖЕРАЛЬДА «ВЕЛИКИЙ ГЕТСБІ»

Визначення концепту тривалий час залишалось вагомим питанням лінгвоконцептології – науки, що утворилась на стику лінгвістики та концептології внаслідок зростання ролі індивіда, носія мови, у дослідженні мовних явищ. Дослідженню цього питання присвятили свої праці такі вчені як В. Маслова, А. Приходько, А. Вежбицька, О. Кубрякова, С. Жаботинський, Р. Джекендоф, Р. Павільоніс та ін. Тим не менш, досі не існує єдиного визначення концепту. Із позицій лінгвоконцептології концепт розуміється як

квант знання, що містить як загальнокультурну інформацію, так й індивідуальний досвід окремої мовної особистості.

В сучасній лінгвістиці структура концепту представлена у вигляді круга, що складається з ядра, приядерної зони та периферії. Належність до тієї чи іншої зони визначається сприйняттям мовця. Опис концепту здійснюють називаючи ознаки по мірі зменшення від ядра до периферії. Таку точку зору розділяють більшість вчених. Вважається, що, концепт з'являється біля вагової точки свідомості, навколо якої знаходяться уявні вектори. Найважливіші з цих векторів визначають ядро, менш важливі – периферію. Методика аналізу концептів передбачає рух від ядра до периферійної зони. При цьому для аналізу ядрових компонентів необхідно звертатися до тлумачних словників, для виокремлення приядерних ознак – до етимології та міфопоетики, для окреслення периферійної зони – виявляти авторські трактування.

Концепт «мрія» відноситься до етноспецифічних концептів-регулятивів у лінгвокультурі США, оскільки він характеризує прагнення нації створити особливу модель поведінки, сформувати ідеали, гідні наслідування, навіть оптимізм у національному масштабі. В американській культурі мрія пов'язується з уявленням про США як країни, де кожен може розбагатіти і досягти успіху.

Американській мрії присвячені численні праці письменників та поетів, філософів та політиків. Серед них і роман «Великий Гетсбі» Френсіса Скотта Фіцджеральда, класика американської літератури XX століття. Образ головного героя, за задумом автора, набуває узагальнено-знакового змісту: Гетсбі «великий» тому, що його життя пов'язане з Американською мрією.

Ключове слово роману пов'язано з образом головного героя, що підкреслює його концептуальну значимість. Компонентний аналіз семантики слова *dream* виявляє, що з цією лексемою в її основному значенні пов'язане уявлення носія англійської мови про позитивний емоційно-психічний стан – «*надії на краще майбутнє*», «*очікування кращого*» – *He had come a long way to this blue lawn and his dream must have seemed so close that he could hardly fail to grasp it* [1, с. 193]. На це вказує і походження слова: давньоанглійське *dream* означало «радість», «пісня» [2]. Існує й інше семантичне наповнення цієї лексики, пов'язане зі сновидіннями, мріями, що показує віддаленість уявного від дійсного.

У романі Фіцджеральда актуалізуються чотири словникові значення іменника *dream*: 1) сни; 2) ідеал, ідеали; 3) мрія, мрії (мрія про щось); 4) нездійсненні мрії [2].

Аналіз тексту дозволяє зробити аналіз, що вживання значення «мрія – dream» не однаково у всьому творі. Вживання слова «мрія – dream» у концептуальному значенні сни зустрічається 3 рази, тобто 20 % від загальної кількості; у значенні мрія – ідеал зустрічається 5 разів (33 %); у значенні мрія – мріання вжито 4 рази (або 27%); у значенні мрія – нездійсненні мрії – 3 рази (20 %). Найбільше вживання концепту «мрія – dream» актуалізується у значенні

«ідеал» та «мріяння». (*If that was true he must have felt that he had lost the old warm world, paid a high price for living too long with a single dream* [1, с. 172].)

Отже, аналіз дозволяє зробити висновок у тому, що концепт «мрія» є ядреним концептом роману Ф. С. Фіцджеральд. Основним прийомом його актуалізації є когнітивно-пропозиційна структура, в якій лексема *dream*, її синоніми та антоніми займають позиції суб'єкта, предикату, об'єкта, що мають атрибутивні параметри. В американській лінгвокультурі концепт «мрія» висловлює ідею про те, що будь-який громадянин США може розбагатіти та стати щасливим, але у романі Ф. С. Фіцджеральда ця ідея видається як ілюзія, яка веде до загибелі. Індивідуально-авторська специфіка концепту полягає, передусім, у тому, що «мрія» у поданні Ф. С. Фіцджеральда стає живою істотою, а не ідеєю-регулятивом, що керує масами. Ця жива істота бореться, але зазнає поразки і гине, тому що в самій навколишній реальності немає умов для її виживання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Fitzgerald, F. Scott *The Great Gatsby* [Text] / F. Scott Fitzgerald. – Macmillan Collector's Library, 2021. – 192 p.
2. *Oxford English Dictionary* [Electronic resource] / ed. by John Simpson and Edmund Weiner. – [second edition]. – Clarendon Press, 1989. – Режим доступу : <http://oed.com>.